

Vesna Bižić-Omčikus, viši kustos
Etnografski muzej u Beogradu
Srbija i Crna Gora

NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA I MUZEJI

Uvod

Od stvaranja prvih javnih muzeja u Evropi, krajem XVIII veka, nacionalne kolekcije su smatrane izvorom obrazovanja i kulturnog obogaćivanja javnosti. Osnovni principi muzejske delatnosti su bili: skupljanje, dokumentovanje, konzerviranje, publikovanje i izlaganje predmeta. Tokom decenija XX veka muzeji su ostali ujedinjeni oko koncepta privlačnosti, kreativnosti i progressa.

Na početku trećeg milenijuma muzeji dobijaju drukčiju ulogu od one u prošlosti. Danas su muzeji živa snaga, ali i kreatori evropske kulturne politike. Više nego ikad, evropsko jedinstvo teži zbližavanju. Nacionalne vlade odavno imaju sličnu politiku po pitanju baštine. Zasnovani na društvenom i intelektualnom razvitku, muzeji Evrope takođe dele zajedničku filozofiju i praksu.

“Muzeji su tu da nam osiguraju stvaralačku prisutnost kolektivnog pamćenja – da nam pomognu živjeti dalje s vlastitim identitetom po kojemu smo jednaki svima, ali i različiti od drugih. Kao takvi, oni su neprestano promišljanje prošlih zbivanja i iskustava, pa stoga predstavljaju i moguće korektive sadašnjosti i upotrebljive projekcije budućnosti. Muzeji pridonose samospoznavanju i djelotvorno su sredstvo preko kojeg upoznajemo svijet oko sebe u njegovoj prostornoj i vremenskoj dimenziji. U tom smislu muzeji su pokretačka sila svakog društva ili bismo takve rado imali. Bez takvih i srodnih institucija bili bismo izloženi gubitku živih sila identiteta koje oblikuju vlastiti proces te daju razloge i omogućuju kvalitetan, odnosno održiv razvoj. Odsustvo muzeja i baštinskih institucija kao djelatne kolektivne memorije, dovelo bi do gubitka identiteta sa svim kobnim posljedicama koje vode u dekadenciju i nestanak.”¹

¹ Tomislav Šola, Eseji o muzejima i njihovoj teoriji, Prema kibernetičkom muzeju, Hrvatski nacionalni komitet ICOM, Zagreb 2003., str. 18.

Na kraju XX veka evropski muzeji su počeli da rade pod novim imperativima. Zahtevi koje su muzeji postavili sebi su upoznavanje potreba posetilaca istraživanjem njihovog mišljenja i, u odnosu na to, donošenje odluka prilikom kreiranja svog programa i rada. Muzeji su pristoačni svim članovima zajednice. Uvećanje broja posetilaca i njihove različite kulturne perspektive predstavljaju promenu i proširenje koncepta nasleđa. Treba imati u vidu i nove načine informisanja. Starim funkcijama muzeja: istraživanje, skupljanje, konzerviranje i izlaganje treba dodati i ove nove zahteve, a pre svega brigu o posetiocu, i to obećava uspeh muzeja u budućnosti².

Promenjena uloga muzeja ogleda se i u tome što oni, od stubova nasleđa, nacionalnog ponosa, zbirki retkosti, kuća čuda i tvrđava nedodirljivog, postaju mesta zabave i obrazovanja (školska deca u većini muzeja aktivno učestvuju u mnogim delatnostima muzeja), s izraženom sociološkom funkcijom (napuštena i problematična deca se dovode u muzeje na obuku i rehabilitaciju), ali i političkom funkcijom³. Savremeni muzej time pokazuje i humanu stranu svoje delatnosti.⁴ Budućnost muzeja je u zreloom i promišljenom pridobijanju publike. To nisu samo stalni i verni posetioci muzeja, već oni koji to tek treba da postanu.

Delatnost koju muzeji već sprovode, i koja je u neposrednoj vezi s novim zahtevima muzejske prakse, zaštita je nematerijalne kulturne baštine.

Nacionalni muzej Filipina pionirski je započeo integrativnu zaštitu materijalne i nematerijalne baštine da bi sačuvao Hadhad pevanje Ifugao naroda. Pod njegovim pokroviteljstvom se održavaju domorodački festivali i podučavanje mladih ljudi u ovom pevanju preko publikacija, priručnika, audio i video materijala.⁵

Kustosi Britanskog muzeja već petnaest godina rade sa Kulturnim centrom Vanuatu u Južnom Pacifiku, a njihov rad s lokalnom zajednicom predstavlja inspirativni primer spasavanja nematerijalnog blaga.⁶

Vijetnamski muzej etnologije, od osnivanja (1997.), ima za cilj da prikaže nematerijalnu kulturnu baštinu unutar muzeja. Tradicionalne veštine, usmena tradicija i društvena praksa, prikazuju se kroz demonstriranje zanata, narodne predstave, izložbe i projekte; 2001. su pozvali zanatlije iz jednog sela da bi u

² Keneth C. Gorbey, *What Constitutes Success? Museum 2000 Confirmation or Challenge*, Stockholm 2002., str. 132-137.

³ U nedavnim pretnjama ratom između afričkih naroda, Nacionalni muzej Kenije pripremio je anti ratni program kojim je uspeo da zaustavi etničke sukobe.

⁴ George H., O. Abungu, *Opening up New Frontiers: Museums of the 21st Century*, Museum 2000 Confirmation or Challenge, Stockholm 2002, str. 37-43.

⁵ Joseph O'Reilly, *Abstract art*, Museums Journal, London, March 2004.

⁶ Isto.

Muzeju izrađivali dečje igračke. Bilo je mnogo zainteresovanih za savlađivanje ovog zanata, a među njima naročito dece.⁷

Muzej civilizacije u Kvebeku je od 1988., kad je i osnovan, u centar svog rada postavio društvenu dimenziju ljudskog postojanja, pa su i predmeti na izložbama korišćeni samo kao ilustracija društvenog života različitih zajednica. U sve akcije Muzeja je uključeno građanstvo i posle sprovedenih anketa, na osnovu odgovora građana, iskristalisao se važeći stav Muzeja da je nasleđe tesno povezano s identitetom, ali da identitet nije određen samo fizičkim predmetima.⁸

Prirodnjački muzej u Nju Delhiju i Zoološki vrt Lorens Darel u Belizeu, u jezgru svog rada imaju udružena znanja lokalnog stanovništva i naučnih rezultata u prirodnom okruženju.

Veliki je broj ovakvih primera u svetu. Kustosi muzeja, a naročito etnografskih, uvideli su, kroz praksu, da predmet donet u muzej gubi svojstva i značaj koji je imao u sredini iz koje je istrgnut. Zbog toga pokušavaju da mu "vrate dušu" stvarajući mu makar i veštački ambijent. Smeštajući muzejski predmet u društveni i istorijski kontekst, kustosi spasavaju i neopipljive elemente narodne kulture.

Prema tome, može se zaključiti da su najveće promene koje su se dogodile u muzejskoj praksi na kraju XX veka i na početku novog milenijuma, isticanje važnosti muzejskog posetioca na račun muzejskog predmeta i dovodenje u vezu muzejskog predmeta s kompletnim okruženjem u kome je nastao (prirodnim, društvenim, religijskim itd). Nije toliko važno koliko se predmeta nalazi u muzeju, već šta će se s njima učiniti, pošto muzeji više nisu "kuće predmeta, već kuće ideja".⁹

Nematerijalna kulturna baština i UNESCO

Imajući u vidu novine u načinu rada muzejskih institucija i različite programe čija je suština postala zaštita nematerijalnog nasleđa, UNESCO je dao objašnjenje pojma nematerijalna kulturna baština: "*Nematerijalna kulturna baština je praksa, prezentacija, izražavanje, kao i udružena znanja i neophodne veštine, koje zajednice, grupe i u nekim slučajevima pojedinci prepoznaju kao deo svoje kulturne baštine. Nematerijalna kulturna baština, koja*

⁷ Nguyen Van Huy, Intangible Cultural Heritage at the Vietnam Museum of Ethnology, ICOM NEWS no 4, Paris 2003.

⁸ Yves Bergeron, Intangible Heritage at the Musée de la civilisation of Quebec, ICOM NEWS no 4, Paris 2003.

⁹ Tomislav Šola, Marketing u muzejima ili o vrlini i kako je obznaniti, Zagreb 2001, Beograd, Clio, 2002.

se ponekad naziva i živa kulturna baština, manifestuje se, između ostalog, u sledećim oblastima:

- *usmena tradicija i jezik,*
- *scenska umetnost,*
- *društvena praksa, rituali i praznici,*
- *znanje i primena znanja o prirodi i univerzumu, i*
- *tradicionalna umetnost.*

Prenošena s generacije na generaciju, konstantno obnavljana u društvenim zajednicama i grupama kao reakcija na okolinu, kao interakcija s prirodom i istorijskim uslovima postojanja; nematerijalna kulturna baština izaziva osećaj identiteta i kontinuiteta. Značaj nematerijalne kulturne baštine je i u tome što promoviše, održava i razvija kulturni diverzitet i ljudsku kreativnost¹⁰.

Remek dela usmene i nematerijalne baštine čovečanstva je titula koju je UNESCO prvi put dodelio 18. maja 2001., za devetnaest izuzetnih kulturnih prostora i oblika izražavanja iz različitih oblasti sveta. Kriteriji u procesu odabira su bili:

- *izuzetna vrednost,*
- *ukorenjena kulturna tradicija,*
- *afirmacija kulturnog identiteta,*
- *izvor inspiracije međukulturne razmene,*
- *savremena kulturna i društvena uloga,*
- *savršena primena veština,*
- *jedinstveno nasleđe u živoj tradiciji, i*
- *opasnost od nestajanja.*

Proglašena remek dela su:

- *Garifuna jezik, igra i muzika – Belize,*
- *Usmeno predanje Gelede – Benin,*
- *Oruro karneval – Bolivija,*
- *Kunku opera – Kina,*
- *Gbofe Afunkaha: muzika poprečnih truba – Tagbana zajednica – Obala slonovače,*
- *Kulturni prostor bratstva Sv. Duha Mela – Dominikanska republika,*
- *Usmena baština i kulturne manifestacije Zapara naroda – Ekvador i Peru,*
- *Polifonijsko pevanje – Gruzija,*
- *Kulturni prostor u “Soso – Bala” u Niagasoli – Gvineja,*

¹⁰ Konvencija usvojena na 32. sednici Generalne konferencije UNESCO-a septembra 2003. u Parizu.

- Kutijatom sanskrito pozorište – Indija,
- Sicilijansko lutkarsko pozorište – Italija,
- Nogaku pozorište – Japan,
- Izrada krstova i njen značaj u Litvaniji – Litvanija,
- Kulturni prostor Trg Džama el Fna –Maroko,
- Hadhad pesme Ifugaoa – Filipini,
- Običaj kraljevskih praotaca i ritualna muzika u Jongmio Šrinu – Republika Koreja,
- Kulturni prostor i Usmena kultura Semiski – Ruska federacija,
- Tajna igra Elče – Španija, i
- Kulturni prostor oblasti Bojsan – Uzbekistan.¹¹

U skladu s definicijom UNESCO-a, prof. Đovani Pina, uz napomenu da je teško precizno povući granice, odredio je tri kategorije nematerijalne kulturne baštine:

1. Kulturni izrazi ili tradicionalni načini života određene zajednice, kao na primer religijski rituali, tradicionalna ekonomija, folklor, otelotvoreni u fizičkom obliku. Ovoj kategoriji pripadaju neka od UNESCO-vih “*remek dela usmene i nematerijalne baštine čovečanstva*”, kao što su Kunku opera, Sicilijanske lutke, pijaca u Marakešu Jemaa el-Fna.
2. Individualna i kolektivna izražavanja koja nemaju fizički oblik: jezik, pamćenje, usmena tradicija, pesme i nezapisana tradicionalna muzika itd. Neke od ovih izraza je UNESCO već proglasio “*remek delom*”, kao što je usmena baština naroda Zapara u Ekvadoru i Peruu.
3. Simbolična i metaforična značenja predmeta materijalne baštine.¹² U okviru ove kategorije, on govori o muzejskim predmetima, uz isticanje simboličnih i metaforičnih osobenosti prilikom tumačenja predmeta i kulture iz koje predmet potiče.¹³

Živi trezori baštine

Čuvanje nematerijalne baštine dugo je bilo prepušteno narodima i državama. Nije postojala organizovana zaštita na međunarodnom nivou. Akciju je preduzeo UNESCO, smatrajući da bi zbog zaštite bilo efikasno osigurati prenosioc

¹¹ C:\UNESCO\Proclamation of Masterpieces of the Oral and Intangible heritage of Humanity.htm. Dve godine kasnije UNESCO je proglasio još 28 remek dela. Sledeće proglašenje je 2005., za koje je Srbija podnela svoj predlog – epske narodne pesme.

¹² Giovanni Pinna, Intangible Heritage and Museums, ICOM NEWS no 4, Paris 2003.

¹³ Saopštenje prof. Pine u Dubrovniku na manifestaciji “The Best in Heritage“ 23. septembra 2003. i predavanje u Narodnom muzeju u Beogradu održano 30. septembra 2003.

baštine koji će nastaviti da stiču dalje znanje i veštine i da ga prenose novim generacijama.

S tim ciljem, prenosioci nasleđa bi morali da budu identifikovani i zvanično prepoznati. Zbog toga je u svakoj državi članici UNESCO-a uspostavljen sistem *Živi trezori baštine (Living Human Treasures)*.¹⁴

Živi trezori baštine su imenovane osobe koje u velikom stepenu poznaju veštine i tehnike potrebne za kontinuirano postojanje njihovog materijalnog kulturnog nasleđa.

Scenska umetnost kao muzika, ples, drama, predstave i rituali ne postoje u fizičkom obliku. Zapisi muzičkih kompozicija postoje, ali ne i sama muzika. Baletska koreografija može biti zapisana, ali to nije balet. Filmski zapis može da pokaže izvestan proces proizvodnje, ali ne može da zadrži tačan duh žive predstave. Slično tome, tehnike proizvodnje predmeta, čak i pripremanja hrane, mogu biti zapisane, ali postupak kreacije nema fizičku formu. Predstava i čin izrade su nematerijalni, otelovljeni u veštinama i tehnikama onih koji ih izrađuju. Takođe, postoje tradicionalni nematerijalni elementi koje treba da iskoriste oni koji čuvaju i štite materijalna kulturna dobra: na primer tehnike obnavljanja muzičkih instrumenata, poznavanje tradicionalne obrade kamena u rekonstrukciji za spomenike kulture, tradicionalna veština pripremanja zidnih i krovnih pokrivača u narodnom graditeljstvu.

Sledstveno tome, zaštita takvog nematerijalnog kulturnog vlasništva podrazumeva zaštitu i prenošenje veština i tehnika potrebnih za njihovu izradu. Ovo jedino može biti urađeno tako što će biti prepoznati ljudi visokog stepena veštine i znanja.

Primarni cilj uspostavljanja sistema *živi trezori baštine* je da se sačuvaju veštine i tehnike potrebne za kreiranje i ispoljavanje kulture koja za državu ima veliku istorijsku ili umetničku vrednost.

U okviru ovog sistema je ustanovljeno nagrađivanje osoba koje su se istakle znanjima i veštinama da bi:

- nastavili sa svojim radom,
- razvijali i proširivali granice svog rada, i
- obučavali mlade ljude da zauzmu njihovo mesto.

Sistem treba da ohrabri mlade ljude da se posvete učenju veština i tehnika, predočavajući im mogućnost da postanu poznati i slavni, a možda i imućni ukoliko dostignu vrhunski nivo.

¹⁴ www.folkline.hu/unesco/unesco_02en.htm - top

Veliki broj zemalja je uključen u program *Živi trezori baštine*: Filipini, Tajland, Rumunija, Francuska, i dr. Vlada Japana je još 1950. podržala prenošioce veština i tehnika važnih za nastavak održavanja nematerijalne kulture. Prepoznate osobe su označene kao *Živi nacionalni trezori*. Takođe su kao važni prenosioci imenovani kolektivi i grupe. Sedam kategorija scenske umetnosti (36 posebnih veština) i devet primenjene umetnosti (39 posebnih veština), 1. jula 1994., odabrane su kao važno nematerijalno kulturno vlasništvo Japana, koje su održavale 52 osobe i 23 grupe.

Vlada Republike Koreje je 1964. uvela svoj sistem da bi budućim generacijama osigurala zaštitu i prenošenje vlasništva nad nematerijalnim dobrima. U septembru 1995., država je imala registrovana 92 nematerijalna kulturna dobra od značaja, 167 individualnih depozitara i 50 organizacija.

Iako sve ove države rade s konceptom *živi trezori*, sama ideja se poklapa s preporukom UNESCO-a o čuvanju tradicionalne kulture i folkloru iz 1989. po kojoj države članice urgentno treba da sačuvaju folklor u svojim državama. Folklor se smatra osnovnim dometom kulturne baštine čovečanstva i zaštitom kulturnih identiteta.

Zaštita nematerijalne kulturne baštine

Uvidevši značaj nematerijalnog kulturnog nasleđa, UNESCO je predvideo i njegovu zaštitu.¹⁵ Konvencijom o zaštiti nematerijalne kulturne baštine, obavezuju se države članice da preduzmu neophodne mere uključujući, na primer, identifikaciju nematerijalnog kulturnog nasleđa u cilju osiguranja njegove zaštite i jačanja solidarnosti i saradnje na regionalnom i internacionalnom nivou u ovoj oblasti. Konvencija, koja treba da pospeši razmenu informacija, iskustava i udruživanje inicijativa, namenjena je za:

- pripremu nacionalnih inventara nematerijalnog kulturnog nasleđa država članica,
- uspostavljanje komiteta među vladama članica za očuvanje nematerijalne kulturne baštine koje bi činili predstavnici država članica, i
- sastavljanje spiskova - međunarodne kulturne baštine čovečanstva i međunarodnog kulturnog nasleđa prioritnog za zaštitu - koje bi sastavio taj komitet. Prva od ovih listi će sadržati već proglašena Remek dela usmenog i nematerijalnog nasleđa čovečanstva, jer su proglašena pre donošenja Konvencije.

¹⁵ Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine, usvojena na 32. sednici Generalne konferencije UNESCO-a, 17. oktobra 2003. u Parizu.

Zaštita nematerijalne kulturne baštine je kompleksni proces u koji su uključeni mnogi učesnici, a lokalne zajednice i pojedinci su osnovna snaga.

Konvencijom je obuhvaćena zaštita:

- usmene tradicije i izražavanja, uključujući jezik kao prenosioca nematerijalne kulturne baštine,
- scenske umetnosti,
- društvene prakse,
- rituala i praznika,
- znanja i primene znanja o prirodi i univerzumu, i
- tradicionalne umetnosti.

Ovim je obezbeđena pravna zaštita nematerijalnih dobara prilikom njihovog korišćenja u međusobnoj saradnji država ili institucija.

Nematerijalna kulturna baština i ICOM

U zaštitu nematerijalnih kulturnih dobara se uključio i Međunarodni savet muzeja - ICOM.

Generalna konferencija ICOM-a, održana oktobra 2004. u Seulu, bila je posvećena temi *Nematerijalna baština i muzeji*. U pozivu za prisustvovanje Konferenciji, Žak Pero, tadašnji predsednik ICOM-a, istakao je: "*Nematerijalna baština je od velike važnosti za muzeje koji moraju da preuzmu zaštitu i čuvanje neopipljivih formi našeg zajedničkog nasleđa od pretnji kulturne homogenizacije.*"¹⁶

Do sada je u okviru ICOM-a nekoliko komiteta (ICOFOM, ICOM-ASPAC, ICTOP), poslalo ankete zainteresovanim nacionalnim komitetima da bi ispitali mišljenja i stavove i uključili ih u predstojeće aktivnosti, u cilju zaštite nematerijalne kulture kroz edukaciju kadrova za sprovođenje načina zaštite nematerijalnog nasleđa, kao i formiranjem novih načina za dokumentovanje.¹⁷

Nameće se zaključak da je zaštita nematerijalnog nasleđa organizovana na međunarodnom nivou u začetku. Nije objavljeno koje su države ugradile *Konvenciju o zaštiti nematerijalne kulturne baštine* u svoj zakon o zaštiti kulturnih dobara. Ne postoje ni jasne smernice o dokumentovanju nematerijalnog stvaralaštva. Čini se da države, stručnjaci, kustosi muzeja i ostali zainteresova-

¹⁶ ICOM News NO1, 2004.

¹⁷ ICOM-ov Komitet za dokumentaciju, CIDOC, septembra 2002. u Porto Alegreu, održao je Konferenciju na kojoj se razgovaralo o dokumentovanju nematerijalne baštine.

ni sami treba da otkriju kako da primene i iskoriste Konvenciju da bi spasli svoje nasleđe. Ukoliko se zaustavi gubitak bilo kog dela svetske baštine nematerijalne kulture, Konvencija će poslužiti svojoj svrsi. Međutim, ako doprinese uspostavljanju partnerstva između institucija, a muzeji budu ravnopravni partneri u zaštiti i promovisanju nematerijalne baštine, uspeh će biti veći.

Veći efekti mogli bi se postići po usvajanju Rezolucije broj 1, koja se odnosi na nematerijalno kulturno nasleđe, a koja je usvojena na dvadesetprvoj generalnoj skupštini ICOM-a u Koreji. Rezolucija glasi:

- Podržava se UNESKO-va *Konvencija o zaštiti nematerijalnog kulturnog nasleđa* iz 2003.,
- Pozivaju se sve vlade da ratifikuju ovu Konvenciju,
- Ohrabruju se sve zemlje, a posebno zemlje u razvoju koje imaju snažnu usmenu tradiciju, da ustanove Fond za promociju nematerijalnog nasleđa,
- Pozivaju se svi muzeji koji su angažovani na prikupljanju, očuvanju i promociji nematerijalnog nasleđa da posebnu pažnju usmere na zaštitu svih zapisa koji nisu trajni, pre svega elektronskih dokumenata,
- Podstiču se nacionalne i lokalne vlasti da usvoje i efikasno primenjuju odgovarajuće lokalne zakone i propise za zaštitu nematerijalnog nasleđa,
- Podstiču se regionalne organizacije, nacionalni komiteti i druga tela ICOM-a da tesno saraduju sa lokalnim agencijama u razvoju i primeni takvih pravnih instrumenata, i u neophodnom obučavanju kadrova nadležnih za efikasnu primenu,
- Predlaže se da muzeji obrate posebnu pažnju i da se odupru svim pokušajima neadekvatnog korišćenja nematerijalnog nasleđa i posebno njegove komercijalizacije,
- Preporučuje se da svi programi obuke za muzejske profesionalce ukažu na značaj nematerijalnog nasleđa i uključe poznavanje nematerijalnog nasleđa kao uslova za kvalifikaciju,
- Preporučuje se da Izvršni savet, u saradnji sa Međunarodnim komitetom za obuku kadrova (IKTOP), što pre izvrši neophodna prilagođavanja ICOM-ovih *Smernica za obrazovne programe za muzejske profesionalce* (1981., najnovija revizija 1999.).

Odlučuje se da se ubuduće ova Rezolucija naziva *Seulska Deklaracija ICOM-a o nematerijalnom nasleđu*.

Rezime

Nematerijalna kulturna baština i muzeji

Savremenici smo tehnološke revolucije u svetu i dnevnih promena koje ona izaziva. Promene postavljaju nove sisteme vrednosti koje nauka nije u stanju da valorizuje istom brzinom. Promene na materijalnim dobrima su odraz promena u stanju duha i svesti, ali postoji i obrnuta reakcija, to jest materijalna dobra, kao upliv sa strane, menjaju i duh narodni. Od nastanka sveta je uvek tako bilo, ali poslednja decenija dvadesetog veka i početak trećeg milenijuma su godine vrtoglavih promena u sredinama koje nastanjuju ljudska bića, i one se reflektuju na čitav prostor žive prirode. Malo je enklava u kojima je živi svet ostao netaknut. Srbija je zemlja koja je u vreme tehnološke eksplozije i nove revolucije u zapadnoj civilizaciji, imala drugačije preokupacije, baveći se mahom prošlošću i želeći da ispravi "vekovne nepravde".

Danas mnogi delovi Srbije izgledaju kao muzeji za sebe i to je prednost koju treba iskoristiti. Nepokretna kulturna dobra narodnog graditeljstva, predmete u muzejskim depoima, živu nematerijalnu baštinu treba staviti u zajednički kulturno-istorijski kontekst. Ovo je, čini se, poslednji trenutak da zaštita počne da se sprovodi integrativno, jer su promene do kojih je došlo u svetu stigle i do Srbije, usporenom brzinom, ali se čini da ih je nemoguće zaustaviti ih. Sad je prilika da se Etnografski muzej uključi u nove muzeološke tokove, da postane značajni činilac u kreiranju kulturne politike. Velika je opasnost da kultura Srbije sklizne u varvarstvo ili u akulturaciju, pa da svoju kulturu tretira kao zaboravljeni rudiment, a umesto nje preuzme tuđe tradicije i tuđi vrednosni sistem, a Etnografski muzej ostane okamenjen. Treba požuriti i s ponosom predstaviti čovečanstvu spašeno nasleđe. Kada zvanično postane deo evropskog nasleđa, onda više i nije važno kojoj nacionalnoj kulturi pripada. Muzeji tu mogu da odigraju ključnu ulogu.

Summary

The immaterial cultural heritage and Museums

We are the contemporaries of technological revolution and daily changes it provokes. The changes puts a new systems of values which science is not able to valorize with same speed. The changes on material properties are reflection of changes in condition of spirit and conscionsness, but also exists the revers reaction, and that is that material propertyes which are received by the side,

are changing a spirit of people. It was like that from the beginning of the world, but last ten years of twenty century and beginning of third Millennium are the years of vertiginous changes in environments which are inhabited by people, and they are reflecting on whole nature. There is a very small number of enclaves in which the nature stayed untouched. Serbia is a country which in the period of technological explosion and new revolution in Western civilization had a different preoccupations, occupying with the past and wanting to correct the "Lasting Centuries Injustice".

Today, a many parts of Serbia looks like museums for its itself, and that is the advantage which has to be used. The immobile cultural properties like architecture, subjects in museum depots, live immaterial heritage should put in common cultural-historical context. It seems that is the last moment to begin the protection, because the changes which begin in the World came slowly to Serbia, and it seems that is imposible to stop them. Now is the chance for Ethnographical Museum to involve in new museum standards, to become a important factor in creating cultural politic. There exisits a big dangerous that a culture of Serbia could slip off in barbrisam, and creat its culture as a forgotten rudiment, and instead of it, take a forgein tradition and securities system and besause of that, the Ethnographical Museum may stay fossilized. It has to hurry up and with a prid-present to humanity a saved heritage. When officialy become a part of European heritage, then it is not more important which national culture it belongs. There, museums should have a key role.